

EKSTRAORDINÆR GENERALFORSAMLING

VEDTAKSSAK – Blokker

ORIENTERINGSSAK - Rekkehus

VEDTAKSSAK

Denne presentasjonen tar for seg nødvendige vedlikeholdstiltak og energitiltak som ble utredet i 2017 av OBOS Prosjekt.

- Tilstand
- Nødvendige vedlikeholdstiltak
- ENØK tiltak / Oppgradering
- Total investeringsbehov

VINDUER

Vinduene har passert sitt
tiltenkte levetid.

Normal levetid for vinduer er
25-30 år

Tilstanden på
originalvinduer
er dårlig

Varmetap gjennom dårlig
isoleringssevne, samt
gjennom infiltrasjon grunnet
utettheter rundt vinduet

Vinduene i blokkene står for
32% av varmetapet i boligen.

Vinduer som er mer enn 20 år gamle slipper ut ca. 2,5 ganger mer varme enn nye vinduer

Begrunnelse for å skifte vinduer:

- ✓ Redusert varmetap
- ✓ Mindre kaldras
- ✓ Redusert trekk fra vinduene.
- ✓ Bedre inneklima
- ✓ Store energi besparelser.
- ✓ Komfort
- ✓ Støydemping
- ✓ Sikkerhet
- ✓ Bedre varmeøkonomi.

KOMPLETTERING AV ISOLASJON LOFT

Loftene er isolert med 20 cm mineralull.

Til sammenligning benyttes det i dag normalt 25-30 cm isolasjon mot tak i nybygg.

Isolasjonen på
loft har skader
og ligger ikke
riktig.

Nedtråkket
isolasjon

Etterisolering av fasader

Alle vegger i borettslaget er isolert med 15 cm mineralull, bortsett fra galvlvegger på blokkene som kun har 10 cm mineralull. Veggene i blokken står for 11% av varmetapet i boligen.

I Investeringsbehovet er beregnet Isolering, utlekting og kledning av fasader

- 150 mm isolasjon
- Ny vindsperre
- Ny kledning
- Reparasjon av innvendig dampsperre

Nye balkongrekkverk

Det er et vedlikeholdsbehov på balkongrekkverkene i blokkene og rekkehus.
Rekkverkene er ikke innenfor dagens krav til brystningshøyde.
Rekkverkene bør av hensyn til sikkerhet, estetikk og fremtidig vedlikehold skiftes.

Nye rekkverk med tilnærmet vedlikeholdsfrie materialer.

Nye rekkverk vil også besørge at man er innenfor dagens sikkerhetsregler vedrørende fall fra høyde.

Nye Inngangsdører

Dørene i borettslaget er en blanding av nye og eldre.

Begrunnelse for å bytte ytterdør:

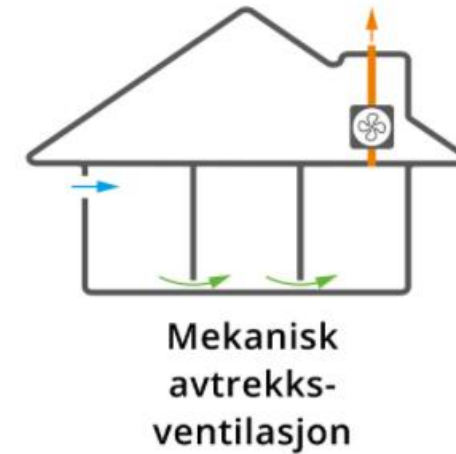
- ✓ Bedre innekomfort
- ✓ Visuell utbedring
- ✓ Bedre isolasjon

Balansert ventilasjon med varmegjenvinning

Dagens løsning: Mekanisk ventilasjon.

Luftskiftet ved denne løsningen medfører stor varmetap. Dagens løsning står for 40% av varmetapet i boligen.

Foreslått løsning – Lunos balansert ventilasjon.

Balansert ventilasjon er et prinsipp for å ta vare på varmen som i dag blåses ut over tak. Boligen utstyres med desentralt balansert ventilasjon med varmegjenvinning som monteres i yttervegger

Nye avtrekksvifter på loft

Blokkene har sentralt avtrekk på loft som suger luft ut av alle leilighetene. Alder på disse tilsier at de er modne for utskifting.

Digitale termostatventiler

Foruten noen ventiler som er skiftet grunnet lekkasjer er de fleste ventilene fra byggeåret. Grunnet generell slitasje og tilsmussing av bevegelige deler i ventilen fungerer trolig flesteparten av disse dårlig, noe som kan medføre problemer med regulering av varme og overoppheting i leiligheter.

En utskifting av termostatventiler kan erfaringsmessig bidra til en reduksjon i energibruk til oppvarming på rundt 5 %.

OVERSLAG TIL INVESTERINGS- BEHOV

TILTAK BLOKKER	INVESTERING
<i>Kostnadsoverslaget for tiltak på blokker har en usikkerhet på +/- 5 %</i>	<i>[kr]</i>
ENTREPRISEKOSTNADER eks mva	
Bytte alle vinduer og balkongdører	3 150 000
Bytte alle ytterdører	660 000
Tette luftlekkasjer tilsvarende Rezbuild. Utskifting av panel, ny vindsperre og etterisolering.	3 600 000
Balansert ventilasjon med varmegjenvinning	3 150 000
Bytte balkongrekkverk tilsvarende Rezbuild	1 660 000
Nye lyskilder i oppganger i 3 blokker.	260 000
Digitale termostatventiler med trådløs romtermostat/varmestyring.	1 250 000
Nye viftemotorer i loft	400 000
Innregulering avtrekk	100 000
Bytte av avtrekksventil	22 000
Prosjekter kan kvalifiseres til grunnlån i Husbanken ved å gjennomføre to av seks tiltak som bedrer den universelle utformingen.	
Første tiltak som kan kvalifisere prosjektet til grunnlån i husbanken: ► Inngangsparti som er overdekket og har plass til barnevogn/rullestol under tak ved siden av inngangsdøren.	200 000
Andre tiltak som kan kvalifisere prosjektet til grunnlån i husbanken: ► Trappefri adkomst til garasjene via strekkmetallramper som kan brukes av rullestol, barnevogner osv.	1 400 000
Etterisolering av loft tilsvarende REZBUILD	70 000
Balkongtak over øverste balkonger	2 050 000
Overflatebehandling betong	850 000
Maling av oppganger tilsvarende Rezbuild	260 000
Vindus utskifting i trappeoppgang tilsvarende Rezbuild inkl riving	960 000
Omlegging eksisterende anlegg	235 000
Kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging	4 100 000

ENTREPRISEKOSTNADER eks <u>mva</u>	24 377 000
Prosjektadministrasjon (innhente tilbud, kontrahering, byggeledelse gjennomføringsfasen – ca. 7 % av entreprisesummen (eks. <u>mva</u>))	2 200 000
Byggemeldingsgebyr plan og bygg (eks. mva.)	150 000
Øvrige byggherrekostnader – eventuelle tilleggsbestillinger som boligselskapet ser nytten av å bestille ved prosjektgjennomføring (eks. <u>mva</u>)	600 000
Uforutsette kostnader – tar høyde for at det alltid kommer noen tillegg og at enkelte poster i kontrakt reguleres på <u>mengde</u> .(eks. <u>mva</u>)	2 000 000
TOTAL PROSJEKT INVESTERING (eks. mva.)	29 327 000
TOTALPROSJEKT INVESTERING (inkl. mva.)	36 658 750

Enøk tiltak / oppgradering

Solceller på taket.

Grovt sett har ca. halvparten av takarealet på Bertramjordet en egnet orientering for montering av solceller

Totalt investeringsbehov – 3 blokker Eks. mva. [kr]	3 050 000
Totalt investeringsbehov – 3 blokker Inkl. mva. [kr]	3 812 500

ENERGIBESPARELSE (kWh/år)	ENERGIPRODUKSJON (%)	KOSTNADSBESPARELSE (Kr/år)	Samlet energibesparelse over levetiden (kWh)	NÅVERDI (Kr)
300 000,-	50%	330 000,-	9 900 000,-	kr 3 578 330

Enøk tiltak / oppgradering

Skifte av energikilde - Bergvarme

Borettslaget er med dagens system ganske låst til valg av varmekilde, da Hafslund eier både teknisk sentral og distribusjonsnett. En overgang til et nytt system vil innebære å bygge en eller flere nye sentraler for varme og varmtvann, samt et nytt distribusjonssystem.

Totalt bergvarme og ny rørgate	kr 9 000 000

Totalkostnaden for ny rørgate og varmepumpesentral estimeres til 9 MNOK.

Lønnsomheten av investeringen avhenger i stor grad av strømprisen.

ENERGI-BESPARELSE (kWh/år)	ENERGIBESPARELSE (%)	KOSTNADSBESPARELSE (Kr/år)	Samlet energibesparelse over levetiden (kWh)	NÅVERDI (Kr)
450 000,-	53%	470 000	9 876 700	-925 100

Innvilget støtte fra Oslo Klima- og energifondet

OBOS Prosjekt har søkt Klima- og energifondet på vegne av Bertramjordet borettslag tilskudd til «installasjon av solceller» og «isolasjon og utskifting av dører og vinduer»

Søknaden ble innvilget i henhold til tabellen under

Navn	Antall	Kostnad	Tilsagn
Tilskudd til enøkrådgivning	1 stk	165 195	49 559
Tilskudd til utskifting av dører	30 stk	825 000	150 000
Tilskudd til Isolasjon av vegger	2 883 m2	4 500 000	864 900
Tilskudd til isolering av tak	1 620 m2	87 500	17 500
Tilskudd til utskifting av vinduer	1 018 m2	5 137 500	509 000

Navn	Antall	Kostnad	Tilsagn
Tilskudd til enøkrådgivning - solceller	1 stk	180 000	50 000
Tilskudd til solceller i borettslag, sameier og yrkesbygg	372 kW	3 041 743	744 000

ORIENTERINGSSAK

Informasjon om kommende tiltak i rekkehus.

Rehabilitering av rekkehus vil starte etter fullført rehabilitering av blokker.

Denne presentasjonen tar for seg nødvendige vedlikeholdstiltak og energitiltak som ble utredet i 2017 av OBOS Prosjekt.

- ✓ Tilstand
- ✓ Nødvendige vedlikeholdstiltak
- ✓ ENØK tiltak
- ✓ Tilstand takstoler
- ✓ Total investeringsbehov

VEDLIKEHOLDSBEHOV

Tilstand på veggene

- Enkelte steder er bordene vridd/sprukket.
- På gavlvegg over tak begynner panel som ligger nærme takflaten å bli oppsprukket.

VEDLIKEHOLDSBEHOV

Vinduene i rekkehusene er også i dårlig stand med utette pakninger og slarkete hengsler.

Innfestingen for bæring av tak over inngangspartiet i rekkehusene er mangelfulle

VEDLIKEHOLDSBEHOV

Ventilasjonsaggregat i rekkehusene har nådd sin forventede levetid.

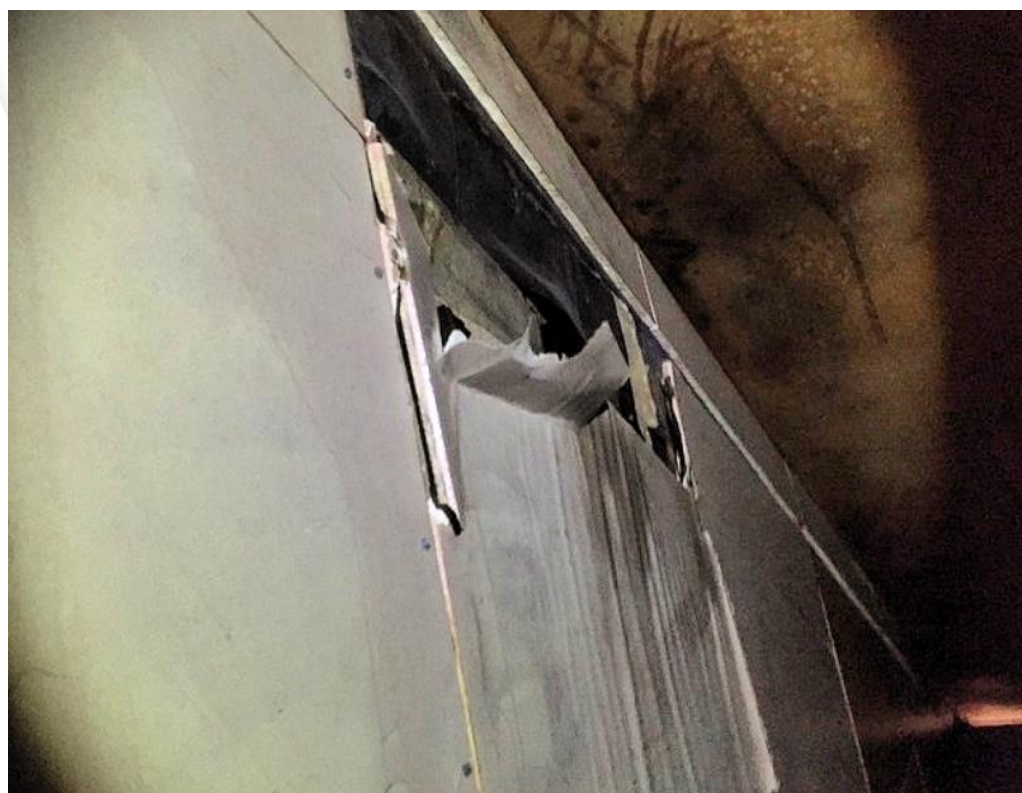

VEDLIKEHOLDSBEHOV

Kondens/fukt problem på mange loft grunnet manglende diffusjonssperre mellom leiligheter.

Varm luft kondenserer mot undertaket.

Misfarging ved brannskillet indikerer problemer med dampetting i etasjeskillet. oppskader

Muggsoppvekst i kaldloftet

Det ble registrert muggsoppvekst og insekter i prøvematerialet utført av Mycoteam I 2016.

Etter utført sanering av loft som anbefalt, foretok Mycoteam etterkontroll.

Ved etterkontroll var det registrert ganske høye gjenværende muggsoppvekst og insekter.

ENERGIBRUK

Rekkehusene i brl bruker i gjennomsnitt ca. 70% mer energi enn andre småhus ifølge ENOVAS Byggstatistikk.

Årssimulering rekkehus				
	Forbruk		Kostnad ved 1,1 kr/kWh	
Oppvarming	977 294	kWh	1 075 023	kr
Varmtvann	214 553	kWh	236 008	kr
Teknisk	218 030	kWh	239 833	kr
Belysning	82 013	kWh	90 214	kr
Sum	1 491 890	kWh	1 641 079	kr

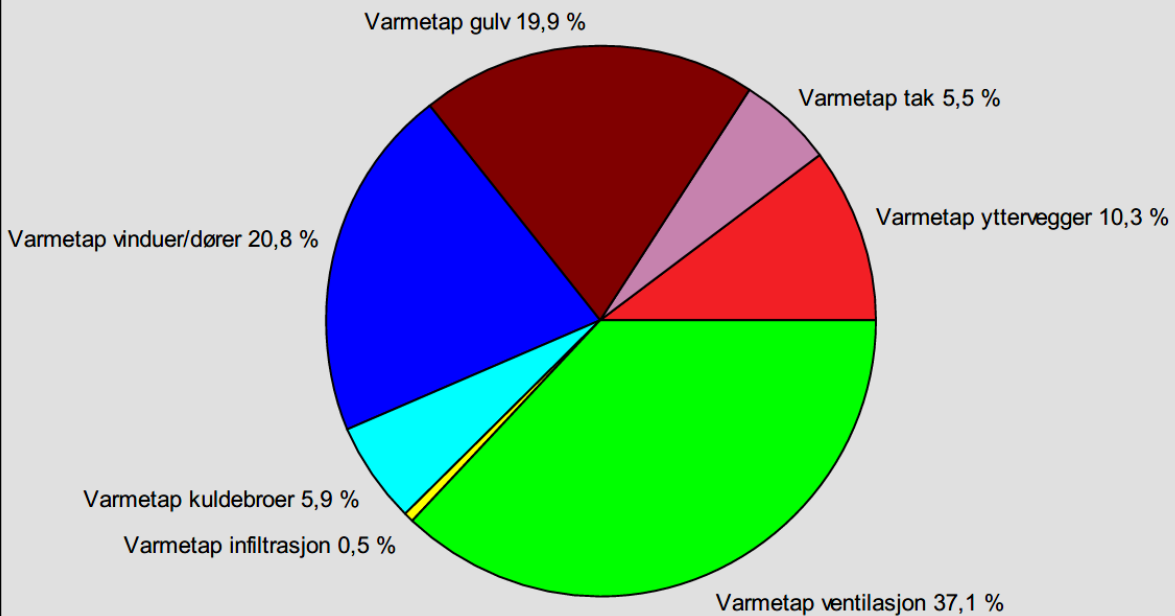
Gjennomsnittlig energibruk for rekkehus i Bertramjordet brl er **207,1 kWh/m²**

Ifølge ENOVAS Byggstatistikk 2016 er gjennomsnittlig energibruk for småhus 123 kWh/ m²

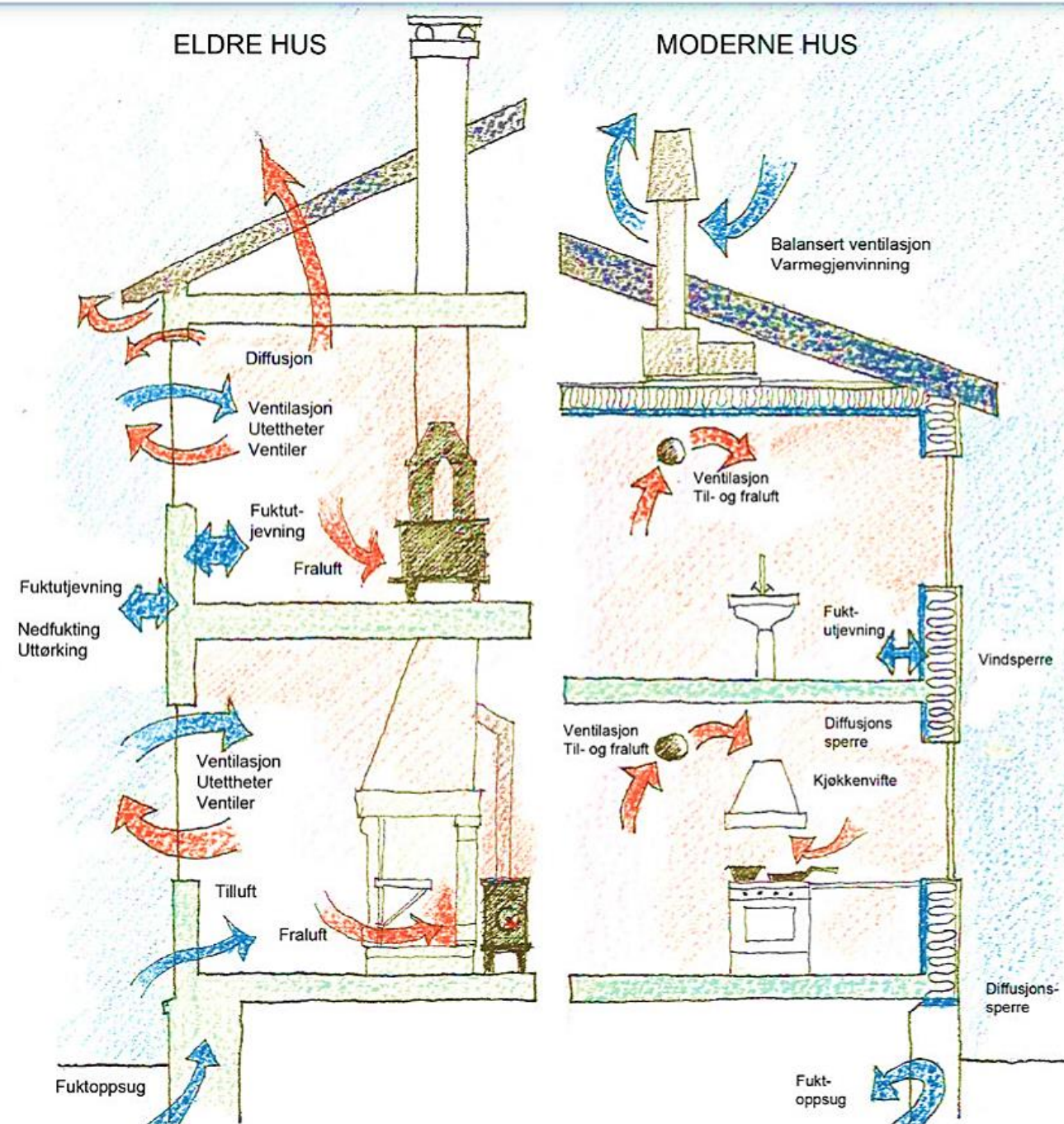

Rekkehusene lekker varme

Varmetapsbudsjet (varmetapstall)

Sammenlignet med dagens byggestandard har rekkehusene ca. dobbelt så høyt varmetap.

Vedlikeholdstiltak OG TILTAK for reduksjon av energiforbruket

Tiltak	Investeringsbehov inkl. mva.
Utskiftning av vinduer	4 125 000
Etterisolering av fasader	9 125 000
Nye dører	1 000 000
Balansert ventilasjon med varmegjenvinning	4 750 000
Digitale termostatventiler	2 625 000
Nye balkongrekkverk	450 000,-
Nye avtrekksvifter på loft	2 375 000 ,-
Full sanering av loft med nye undertak	20 625 000,-
SUM	45 075 000,-